

Konsernijohtoon omistajaohjaus, Lempäälän Lämpö & Lempäälän Energia Oy / Kunnan ennakkokanta hiekkaenergiavarastoinvestointiin

Kunnanhallitus 29.01.2024 § 19
17/00.01.02/2023

Valmistelijat kunnanjohtaja Heidi Rämö, johdon erityisavustaja Tuulia Rinne

Lempäälän Energia Oy pyytää kuntaomistajan ennakkokannanottoa hiekkaenergiavarastoa koskevaan investointisuunnitelmaan. Pyyntö on toimitettu kuntaan 5.12.2023.

Lempäälän Energia on suunnitellut investoivansa sähkön käyttöön perustuvaan kaukolämpötuotantoon ja lämmönvarastointiin. Potentiaalisena vaihtoehtona nähdään hiekkaenergiavarasto, johon voidaan varastoida merkittäviä määriä lämpöä kokoonsa nähden.

Hiekkaenergiavarastolla tuotetaan lämpöä sähköllä ja tuotettu lämpö varastoidaan hiekkaan. Lämpöä tuotetaan ja varastoidaan optimoidusti aina kun sähkömarkkina sen hintojen puolesta mahdollistaa. Hiekkaan varastoitua lämpöä voidaan käyttää joustavasti kaukolämmön tarpeisiin. Sähköllä tuotetulla kaukolämmöllä korvataan maakaasulla tuotettua kaukolämpöä. Hiekkaenergiavarastolla tuotettaisiin vuosittain noin 7 500 MWh kaukolämpöä. Tätä varten tarvitaan sähköä noin 8 400 MWh.

Hiekkaenergiavarasto on suunniteltu rakennettavaksi Ruokosmetsänkatu 11:n tontille. Yhtiön mukaan sijainti on kustannustehokkain vaihtoehto ja se mahdollistaa tehokkaat kaukolämpö- ja sähköverkkoinvestoinnit, sillä infrastruktuuri on kohteessa jo valmiina. Lisäksi alue on aidattu. Yhtiö on keskustellut kunnan kaavoituspalveluiden kanssa ja kaavoituksen näkökulmasta hiekkaenergiavaraston rakentaminen kohteeseen on mahdollista.

Hiekkaenergiavaraston teho on kaksi megawattia (2 MW) ja sen varastoitava energiamäärä on 200 megawattituntia (200 MWh). Hiekkaenergiavarasto on 11 metriä korkea ja halkaisijaltaan noin 12 metriä. Hiekkaenergiavaraston viereen rakennettaisiin oma laitetila kaukolämpöpumpukselle ja sähkökeskuksille.

Investoinnin toteuttaminen edellyttää suljetun jakeluverkon luvan Energiavirastolta, mutta yhtiö on ilmoittanut lupaprosessin olevan jo käynnissä. Lisäksi yhtiön rahoitussuunnitelman mukaan hiekkaenergiainvestointi edellyttää sitä, että kunta takaisi Lempäälän Lämpö Oy:n nimissä nostettavan investointilainan. Takauspäätös tulisi tehdä keväällä 2024.

Hiekkaenergiavaraston rakentaminen alkaisi tontilla toukokuussa 2025. Hiekkaenergiavaraston varsinainen käyttöönotto tapahtuisi helmikuun lopulla 2026.

Lempäälän Energia on tehnyt investointisuunnitelman, investoinnin kannattavuuslaskelman, sähkö- ja reservimarkkinatuottolaskelman, aikataulu- ja rahoitussuunnitelman kunnanhallituksen päätöksen 21.08.2023 § 214 ja omistajalta saadun ohjeistuksen mukaisesti.

Ennakkokantapyynnön liitteisiin on kuvattu investointiin liittyvät suunnitelmat ja kannattavuuslaskelmat.

Yhtiön laskelmien mukaan loppuasiakas hyötyy hiekkenergiavarastoinvestoinnista edullisempänä ja ympäristöystävällisenä kaukolämpönä. Osa hiekkenergiavarastolla käytetystä sähköstä tuotettaisiin LEMENE:n aurinkovoimaloilla parantaen kaukolämpötuotannon omavaraisuutta ja huoltovarmuutta. Kaukolämmön tuotannon päästöt pienenisivät hiekkenergiavaraston ansiosta noin 1 100 t CO² vuodessa. Päästövähennys vastaa noin 10 % Lempäälän alueen kaukolämmön päästöistä (vuoden 2021 tietoihin verrattuna). Lisäksi kaukolämmön hinta on arvioitu laskevan hiekkenergiavaraston käyttöönoton myötä 2,4 %. Lisäksi hiekkenergiavarastoinvestoinnilla on positiivinen vaikutus Lempäälän Lämpö -konsernin kannattavuuteen.

Kunnan ennakkokanta

Lempäälän Energia Oy pyytää kunnan ennakkokantaa siihen, miten kuntaomistaja suhtautuu yhtiön suunnitelmiin investoida hiekkenergiavarastoon. Lisäksi yhtiö tiedustelee kunnan suhtautumista investointia varten nostettavan lainan takaamiseen. Konserniohjeen mukaan tytäryhteisön on kirjallisesti hankittava ennen päätöksentekoa konsernijohtoon kirjallinen ennakkokannanotto merkittävässä investoinneissa. Lempäälän kunta omistaa Lempäälän Lämpö Oy:n 100 %:sti, joka omistaa Lempäälän Energia Oy:n 100 %:sti.

Kuntalain 47 §:n mukaan omistajaohjauksella on huolehdittava siitä, että kunnan tytäryhteisön toiminnassa otetaan huomioon kuntakonsernin kokonaisuus.

Kuntastrategia, kunnanhallituksen omistajapoliittiset linjaukset ja valtuuston talousarviotavoitteet

Lempäälän Energian tunnistamat investointihankkeen vaikutukset ovat linjassa Lempäälän kuntastrategian (KV 25.5.2022 § 27) kanssa, jossa tavoitteena on kasvihuonepäästöjen vähentäminen sekä palvelumaksujen ja taksojen pysyminen seudun keskiarvossa. Lempäälän kuntastrategiassa todetaan vielä erityisesti, että vihreää siirtymää toteutetaan ekologisilla ja ympäristöllisesti kestäväillä valinnoilla ja investoimalla rohkeasti kestävä kehityksen hankkeisiin, ja että Lempäälässä hyödynnetään vihreään siirtymään kohdistettua julkista rahoitusta. Lisäksi strategiassa on asetettu tavoite, jossa energiayhteisö LEMENE hyödyttää laajasti Marjamäen yritysalueita ja tuottaa edullista, kestävää lähienergiaa yrityksille, asukkaille ja julkisiin tiloihin.

Kuntastrategia edellyttää kuitenkin myös velkaantumisen ja velankantokyvyn seuraamista konsernitasolla. Strategiassa todetaan, että kunnan investointiohjelman on oltava talouden kantokykyyn nähden realistinen ja että kunnan asukaskohtainen lainamäärän tulisi olla alle Tampereen kaupunkiseudun kehyskuntien keskitason.

Kunnanhallitus on asettanut Lempäälän Energiaa koskevan tahtotilansa omistajapoliittisissa linjauksissaan (KH 29.5.2023 § 138). Hiekkenergiavarastoinvestointi tukee suoraan kolmea asetettua tahtotilaa: yhtiön energiatuotanto on kustannustehokasta, kannattavaa ja kilpailukykyistä (tahtotila 1), yhtiö toimii energiatuotantoyhtiönä, omalta osaltaan huolehtien huoltovarmuudesta (tahtotila 2) ja kuntakonsernissa toteutetaan HINKU-tavoitteita (sis. päästövähennämätavoitteet) (tahtotila 4).

Koska kunnanhallitus teki omistajaohjauspäätöksen (KH 11.12.2023 § 302) Lempäälän Energian ja Lempäälän Lämmön keskinäisestä fuusiosta, on syytä tarkastella myös Lempäälän Lämpöä koskevia kunnanhallituksen omistajaohjauslinjauksia (KH 29.5.2023 § 137).

Hiekkaenergiavarastoinvestointi tukee suoraan kahta yhtiötä kohtaan asetettua tahtotilaa: energiaomavaraisuuden kasvattaminen ja huoltovarmuuden lisääminen (tahtotila 3) sekä ympäristöystävällisten energiamuotojen lisääminen ja haitallisten vähentäminen (tahtotila 4). Hiekkaenergiainvestointi ei suoraan vaikuta tärkeimpiin Lempäälän Lämpöä koskeviin tahtotiloihin, jotka liittyvät yhtiön toiminnan kilpailukykyyn ja kustannustehokkuuteen (tahtotila 1) ja siihen, että yhtiö rakentaisi peruslämpö- ja energiainfrastruktuuria kasvavan kunnan ja elinkeinoelämän tarpeisiin (tahtotila 2).

Valtuusto asetti 22.11.2023 § 100 Lempäälän Lämpöä ja Lempäälän Energiaa koskevaksi talousarviotavoitteeksi sen, että Lempäälän Lämpö -konsernin toiminta on taloudellisesti kannattavaa ja että asiakashinnat ovat kaupunkiseudun keskiarvossa. Tavoitteen toteutumista seurataan Lämmön ja Energian käyttökate- ja rahoitustulosprosentin kautta. Lempäälän Energian toimittamassa investointisuunnitelmassa todetaan, että investoinnilla on kaukolämmön hintaa alentava vaikutus sekä positiivinen vaikutus yhtiön kannattavuuteen.

Lisäksi valtuusto asetti Lempäälän Lämpö -konsernia koskevaksi talousarviotavoitteeksi energiaomavaraisuuden parantamisen hiilineutraaleilla energialähteillä. Mittarina toimii uusiutuvan energian/hukkalämmön osuus tuotetusta kaukolämmöstä, jossa tavoitellaan 90 %:n tasoa (2022: 83,5 %). Hiekkaenergiavarastoinvestointi mahdollistaa maakaasulla tuotetun kaukolämmön osittaisen korvaamisen sähköllä, mikä on talousarviotavoitteen mukaista energiaomavaraisuuden parantamista.

Todettakoon, että talousarviotavoitteet asetetaan aina vuodeksi kerrallaan. Vaikka hiekkaenergiavarastoinvestoinnin suunnitelma on linjassa kunnan talousarviotavoitteiden kanssa, nämä positiiviset vaikutukset eivät ole todettavissa vielä talousarviovuoden 2024 aikana.

Investoinnilla on kunnan näkökulmasta positiivisia vaikutuksia, sillä investointi toteuttaa kunnan HINKU-tavoitteita ja arvioitu päästövähennys on merkittävä. Kunta on lisäksi suuri kaukolämmön asiakas ja arvioidulla kaukolämmön hinnan alenemisella on suoria kustannussäästöjä myös kunnan lämmityskustannuksiin.

Kuntakonsernin kokonaisedun kannalta Lempäälän Energia Oy:n suunnitelmaa hiekkaenergiavarastoinvestoinnin toteuttamiseen voidaan puoltaa. Painoarvoltaan tärkeimpänä perusteena suunnitelman puoltamiselle on sen kuntastrategiaa tukevat vaikutukset päästöjen vähenemiseen ja kaukolämmön hintaan. Kielteistä ennakkokantaa puoltaisivat yhtiöiden ja kuntakonsernin velkaantuminen sekä se, että investointi ei suoraan kohdistu perusinfrastruktuuriin.

Kunta käsittelee myöhemmin toimitettavan investoinnin takauspyynnön erikseen. Suunniteltu lainantakaus kuuluu kuntalain 14 §:n mukaisesti valtuuston toimivaltaan.

Kokousasian liitteet ovat osittain salassa pidettäviä julkisuuslain 24 §:n 1. momentin kohdan 20 perusteella.

Lempäälän Energia Oy on Lempäälän Lämmön 100 %:sti omistama tytäryhtiö. Lempäälän Energian toimialana on sähkön, höyryn, lämmön sekä muiden energiatuotteiden ja palveluiden tuottaminen, hankkiminen, myynti ja välittäminen sekä näihin liittyvien verkostojen rakentaminen, laitteiden omistus, käyttö- ja huoltotoiminnot sekä veden käsittely. Yhtiö voi omistaa toimintaansa liittyviä kiinteistöjä ja rakennuksia.

Lempäälän Lämpö Oy on Lempäälän kunnan 100 %:sti omistama tytäryhtiö. Lempäälän Lämmön toimialana on omistaa ja hallita kaukolämpö- ja maakaasuverkostoa, lämpökeskus- ja muita lämpö- ja maakaasulaitteita, huolehtia lämpö- ja maakaasusopimuksen tehneiden kiinteistöjen lämmitykseen, lämpimän käyttöveden valmistukseen ja prosessiin tarvittavan lämpöenergian ja maakaasun jakelusta sekä kiinteistöjen hoitoon, huoltoon ja isännöintiin liittyvistä tehtävistä. Yhtiö voi omistaa ja hallita kiinteää omaisuutta.

Hallinnollisesti kunnan ennakokanta annetaan kunnan 100 %:sti omistamalle Lempäälän Lämpö Oy:lle, jonka tulee huolehtia ennakokannan toimeenpano omistamassaan Lempäälän Energia Oy:ssä.

Toimivalta: Hallintosäännön 4. luvun 2 §:n mukaan kunnanhallitus antaa konserniyhtiöille niiden erikseen pyytämän omistajaohjauksen ja kunnanjohtaja antaa kunnan ennakokannan konserniohjeen edellyttämässä asioissa. Kunnan konserniohjeen mukaan konsernijohdon ennakokannanoton antaa kunnanjohtaja. Tytäryhteisön päätöksenteko ja sen valmistelu ennakokannanottoa vaativassa asiassa on järjestettävä niin, että kunnanjohtajalla on ennen ennakokannanottoa mahdollisuus saattaa asia kunnanhallituksen käsiteltäväksi.

Lisätietoja kunnanjohtaja Heidi Rämö, heidi.ramo@lempaala.fi, 040 133 7803

Esittelijä	Kunnanjohtaja
Päätösehdotus	Kunnanhallitus päättää ennakokantanaan puoltaa Lempäälän Energia Oy:n suunnitelmaa toteuttaa hiekkaenergiavarastoinvestointi.
Käsittely	Keskustelun kuluessa kunnanhallitus päätti yksimielisesti seuraavaa: Kunnanhallitus päättää ennakokantanaan puoltaa Lempäälän Energia Oy:n suunnitelmaa toteuttaa hiekkaenergiavarastoinvestointi, mutta edellyttää, että 1. Business Finlandin tuki myönnetään esitetyn mukaisesti2. referenssit vastaavalla tekniikalla toimivasta laitoksesta toimitetaan kunnanhallitukselle3. energiaviraston lupa myönnetään
Päätös	Kunnanhallitus päätti ennakokantanaan puoltaa Lempäälän Energia Oy:n suunnitelmaa toteuttaa hiekkaenergiavarastoinvestointi, mutta edellytti, että 1. Business Finlandin tuki myönnetään esitetyn mukaisesti2. referenssit vastaavalla tekniikalla toimivasta laitoksesta toimitetaan kunnanhallitukselle3. energiaviraston lupa myönnetään Merkittiin pöytäkirjaan, että valtuuston II varapuheenjohtaja Jani Saikkonen ei osallistunut esteellisenä (yhteisöjäävi) tämän pykälän käsittelyyn eikä päätöksentekoon.

Merkittiin pöytäkirjaan, että toimitusjohtaja Mikko Kettunen saapui kokoukseen ennen tämän pykälän käsittelyä klo 18.50 ja poistui kokouksesta ennen tämän pykälän päätöksetekoa klo 19.25.

Tiedoksi

talousjohtaja, yhdyskuntajohtaja, Lempäälän Lämpö Oy:n hallituksen puheenjohtaja ja toimitusjohtaja, Lempäälän Energia Oy:n hallituksen puheenjohtaja ja toimitusjohtaja